

کنکاشی در ترجمه‌های قرآنی معاصر

معالجه موردی؛ نقد و بررسی ترجمه محمدرضا صفوی

نگارنده

معصومه غلامی

زیر نظر

حجة الاسلام والمسلمین سیدمحمدحسن جواهری

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

www.ketab.ir

علامی، معصومه، ۱۳۴۴ -	شابک
کنکاشی در ترجمه‌های قرآنی معاصر : مطالعه موردی نقد و بررسی	وضعیت فهرست نویسی
ترجمه محمدرضا صفوی/معصومه غلامی ؛ زیر نظر سیدمحمدحسین جواهری.	یادداشت
مجموع ذخایر اسلامی، ۱۳۹۴.	موضوع
۲۰۳ص.	سیناسه افزوده
۱۲۵۰، ۹۷۸-۹۶۴-۹۸۸-۸۶۹-۹۱۵۰ :	سیناسه افزوده
فهرست	سیناسه افزوده
کتابنامه	رده بندی کنگره
برآن - مجموعه‌ها - نقد و تفسیر	رده بندی دیوبی
جواهری، سید محمدحسین، ۱۳۵۰ -	شماره کتابشناسی ملی
صفوی، سید محمدحسین، ۱۳۲۷ -	تاریخ درخواست
مجموع ذخایر اسلامی	تاریخ پاسخگویی
۱۳۹۴/۰۶/۴۸۵۹/۳۴۶۰۶۶	کد پیگیری
۱۲/۳۹۷	
۳۹۵۰۹۹۸	
۱۳۹۲/۰۶/۱۱۷	
۳۹۵۰۰۳۴	

کلیه حقوق این اثر تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن یادکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده، مطالب و تصاویر در اینترنت و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کتبی، ممنوع می‌باشد.

©2015 MAJMA AL-DAKAAIR AL-ISLAMYYAH,

All rights reserved, No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

مکتبشناسی در ترجمه‌های قرآنی معاصر

معصومه غلامی

زیر نظر: هیئت اجتهاد و التماسات اسلامیین سید محمدحسن جواهری

طرح جلد: روح الله فرهنگ

صفحه‌آرایی: سید علی‌اکبر دادشهری

چاپ: هوشنگ / مصطفی / نفیس

نشر: مجمع دکان اسلامی - قم

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۳۰۰

شابک: ۹۶۶-۹۸۸-۸۶۹-۹-۸

ارتباط با ناشر

قم: خیابان طالقانی (آذر) - کوی ۲۳ - پلاک ۱ - مجمع دکان اسلامی

تلفن: +۹۸ ۲۵۳ ۷۷۱۲ ۷۴۰۰ / دورنگار: +۹۸ ۲۵۳ ۷۷۰ ۱۱۱۹ / همراه: +۹۸ ۲۵۳ ۷۷۱۲ ۷۴۰۰

نشانی پایگاه‌های اینترنتی:

www.zakhair.net www.mzi.ir

info@zakhair.net info@mzi.ir

قیمت هر جلد شومیز: ۱۵۰۰۰ تومان (۱۵ دلار) / جلد سخت: ۲۰۰۰۰ تومان (۲۰ دلار)

فهرست مطالب

	عنوان	صفحه
۱	مقدمه	
	فصل اول: کلیات و مفهوم شناسی	
۳	۱-۱. طرح پژوهش	
۳	۱-۱. بیان مسئله	
۴	۱-۱. علت انتخاب موضوع، اهمیت و فایده‌ی آن	
۴	۱-۱-۳. پیرمینه‌ی پژوهش	
۵	۱-۱-۴. سؤال‌های پژوهش	
۵	الف. سؤال اصلی	
۵	ب. سؤال‌های فرعی	
۵	۱-۱-۵. فرضیه‌های پژوهش	
۵	۱-۱-۶. پیش فرض‌های پژوهش	
۵	۱-۱-۷. اهداف پژوهش	
۶	۱-۱-۸. روش پژوهش	
۶	۱-۱-۹. روش گردآوری اطلاعات	
۶	۱-۱-۱۰. جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق	
۶	۱-۱-۱۱. نتایج علمی و عملی تحقیق	
۷	۲-۱. مفهوم شناسی	
۷	۱-۲-۱. ریشه شناسی ترجمه	

- ۸ ۲-۲-۱. معنی شناسی ترجمه
- ۹ ۳-۲-۱. اهمیت و ضرورت ترجمه
- ۹ الف. جهان شمول بودن قرآن
- ۱۰ ب. تبلیغ قرآن
- ۱۱ ۴-۲-۱. پیشینه‌ی ترجمه قرآن
- ۱۲ ۵-۲-۱. رابطه ترجمه و تفسیر

فصل دوم: معیارهای ارزیابی ترجمه‌های قرآن کریم

- ۱۵ ۱-۲. مشخص بودن نوع ترجمه و سطح مخاطبان
- ۱۵ ۱-۱-۲. انواع ترجمه قرآن
- ۱۶ الف. ترجمه لغوی، مفهومی، سبکی
- ۱۷ ب. ترجمه تحت اللفظی
- ۱۷ ج. ترجمه وفادار
- ۱۸ د. ترجمه معنایی
- ۱۹ ه. ترجمه آزاد
- ۱۹ و. ترجمه تفسیری
- ۲۰ ۲-۱-۲. تناسب نوع ترجمه و مخاطب
- ۲۰ الف. ترجمه عمومی
- ۲۱ ب. ترجمه علمی
- ۲۱ ج. ترجمه کودک
- ۲۲ ۲-۲. صحت و اتقان ترجمه و برداشت‌های تفسیری مترجم
- ۲۲ ۱-۲-۲. گونه‌های مختلف افزوده‌های تفسیری

۲۳	الف. لازم و ضروری
۲۴	ب. پسندیده و ناپسند
۲۴	ج. غیر مجاز
۲۴	۲-۲-۲. اصول و مبانی لازم برای دست یابی به ترجمه‌های درست و استوار
۲۵	۲-۲-۲-۱. اصول ترجمه
۲۵	الف. تسلط بر زبان مبدأ و درک صحیح آن
۲۶	ب. آشنایی کامل با زبان مقصد
۲۶	ج. آمادگی در ترجمه
۲۶	۱. آمانتداری در ترجمه واژه‌های متشابه و خاص
۲۷	۲. ضمیمه کردن برداشته‌ها و نظریه‌های تفسیری مترجم در ترجمه
۲۷	۲-۲-۲-۲. مبانی مترجم
۲۸	الف. مبانی کلامی مترجم
۲۸	۱. جبر و اختیار
۲۸	۲. رؤیت خداوند
۲۹	۳. علم خداوند
۲۹	ب. مبانی فقهی مترجم
۳۰	ج. مبانی تفسیری مترجم
۳۰	د. مبانی صدور
۳۱	ه. مبانی دلالتی
۳۱	۲-۳. برقراری تعادل واژگانی و ساختاری
۳۱	۲-۳-۱. مراحل مختلف واژه شناسی

۳۲	۲-۳-۱. معنا شناسی
۳۲	الف. مراجعه به منابع لغوی
۳۲	۲-۳-۲. کاربرد شناسی
۳۳	الف. سیاق آیات
۳۳	ب. واژه‌ها و اصطلاحات خاص قرآنی
۳۴	۲-۳-۲. شناخت اجمالی منابع لغوی
۳۵	۲-۳-۳. تالیفی منابع لغوی مترجم (صفوی)
۳۵	الف. سبب تمیزان
۳۵	ب. مفردات راغب
۳۶	ج. تفسیر مجمع البیان
۳۶	۲-۴. رعایت نکات صرفی و نحوی بلاغی
۳۸	۲-۵. ادبیات ترجمه
۳۸	الف. نشر معیار
۳۸	ب. نشر تاریخی
۳۹	ج. نشر ادبی
۳۹	د. نشر کودکانه
۴۰	۲-۶. ارائه توضیحات ضروری
۴۰	۲-۱۰۶. ضرورت ارائه توضیحات ضروری
۴۳	۲-۶-۲. گونه‌های مختلف توضیحات ضروری
۴۳	الف. گونه مزجی
۴۳	ب. ارائه توضیحات در پانویس

۴۴	۷-۲. ویرایش فنی
۴۴	الف. گرده برداری
۴۵	ب. نشانه‌های سجاوندی
۴۶	ج. ابهام زدایی
۴۶	د. همایش کلمات
۴۷	۸-۲. یکسان سازی
۴۷	الف. یکسان سازی در ترجمه واژه‌ها و عبارتهای مشابه
۴۸	ب. یکسان سازی در حذف و اضافه
۴۸	ج. یکسان سازی در ویرایش
۴۸	د. یکسان سازی در ترجمه عناصر صرفی و ساختارهای نحوی
۴۹	ه. یکسان سازی در نوع و نشانه ترجمه
۴۹	۹-۲. خلاقیت و ابتکار
۵۰	الف. ارائه گزارش از خلاقیتها و ابتکارهای مترجمان
۵۰	ب. بررسی خلاقیت در ترجمه محمد رضا صفوی
	فصل سوم: اصول و مبانی مصرح مترجم
۵۳	۳-۱. اصول ترجمه
۵۳	۳-۱-۱. مبسوط بودن ترجمه
۵۹	۳-۱-۲. معادل یابی واژه‌ها
۶۰	۳-۱-۳. همسانی ترجمه واژه‌ها و جمله‌های یکسان
۶۲	۳-۱-۴. گویایی و رسایی ترجمه
۶۴	۳-۱-۵. دوری از عبارتهای نامأنوس

۶۶	۳-۱-۶. پرهیز از ترجمه‌ی برخی واژه‌های خاص با بار معنایی خاص
۶۶	۳-۲. مبانی مترجم
۶۶	۳-۲-۱. مینا قرار دادن المیزان
۶۷	الف. مقدار تطابق ترجمه با المیزان
۷۰	ب. مغایرت ترجمه با المیزان
۷۱	۳-۲-۲. مفهوم بودن ترجمه برای عامه‌ی مردم
۷۲	۳-۲-۳. توجه به پیوستگی ترجمه
۷۳	۳-۲-۱. توجه به قواعد نحوی و ادبیات عرب
۷۳	الف. توجه به حریم فعلی و کسری
۷۵	ب. توجه به نوع سبک و سوز
۷۶	ج. توجه به انواع عطف
۷۸	د. توجه به ضمائر
۷۹	۳-۲-۵. امانت داری در ترجمه آیات قرآن
۸۱	۳-۲-۶. مراجعه به منابع لغوی غیر از المیزان
۸۲	۳-۲-۷. پیراسته بودن آن از علامت‌هایی مانند کسره و پُرانتز
۸۳	۳-۲-۸. گزینش مطالب علامه بر اساس وجه ارتباط بین آیات
۸۴	۳-۲-۹. برگزیدن یک وجه از وجوه معنایی مختلف
	فصل چهارم: نقد و بررسی ترجمه‌ی محمد رضا صفوی
	براساس معیارهای ارزیابی ذکر شده
۸۶	۴-۱. مشخص بودن نوع ترجمه و سطح مخاطبان
۸۷	الف. مشخص بودن نوع ترجمه

۸۹	ب. موارد عدم توجه به سطح مخاطب
۹۵	۲-۴. صحت و اتقان ترجمه و برداشت‌های تفسیری مترجم
۹۶	۱-۲-۴. صحت و اتقان ترجمه
۹۷	۲-۲-۴. برداشت‌های تفسیری مترجم
۹۸	الف. جداسازی افزوده‌های تفسیری از متن اصلی
۱۱۰	ب. توجه به مبانی کلامی
۱۱۴	۳-۴. برقراری تعادل واژگانی و ساختاری
۱۱۴	تجزیه و تناسیب
۱۲۲	۴-۴. رعایت نکات بلاغی، صرفی و نحوی
۱۲۳	۱-۴-۴. رعایت نکات بلاغی
۱۲۳	نکره بودن مسند به
۱۲۵	۲-۴-۴. توجه به نکات نحوی
۱۳۳	۳-۴-۴. توجه به نکات صرفی
۱۳۴	۵-۴. ادبیات ترجمه
۱۴۱	۶-۴. توجه به ارائه توضیحات ضروری
۱۵۳	۷-۴. ویرایش فنی
۱۵۹	۸-۴. یکسان سازی
۱۵۹	۱-۸-۴. یکسان سازی در ترجمه واژه‌ها و عبارات‌های مشابه
۱۶۶	۲-۸-۴. یکسان سازی در ترجمه عناصر صرفی و ساختارهای نحوی
۱۶۷	۹-۴. خلاقیت و ابتکار
۱۶۸	۱-۹-۴. خلاقیت در محتوا

۱۶۸	الف. توجه به ضمائر
۱۶۹	ب. توجه به متعلقات
۱۷۰	۴-۹-۲. بیان ارتباط آیات و جملات یک آیه
۱۷۰	الف. بیان ارتباط آیات
۱۷۲	ب. ارتباط میان جملات یک آیه
۱۷۴	۴-۹-۳. بیان مقدرات و محذوفات آیه برای رسایی مفاد آیه
۱۷۶	۴-۹-۴. تبیین بیان‌های کلی قرآن
۱۷۹	نتیجه‌گیری
۱۸۱	منابع و مآخذ

www.ketab.ir

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی، در طول تاریخ اسلام، همواره مورد استقبال جوامع مختلف اعم از اسلامی و غیر اسلامی، و عرب و غیر عرب بوده است. از این رو لازم است مترجمان قرآن تمام تلاش خویش را برای ارائه ترجمه‌ای کامل‌تر و روشن‌تر به کار گیرند. لیکن باید دانست با وجود تلاش‌های صورت گرفته در این زمینه، بسیاری از ترجمه‌ها در انتقال مفاهیم قرآنی به مخاطبان خود نارسا بوده‌اند. بنابراین نقد این ترجمه‌ها به عنوان یک ضرورت احساس گردیده و افرادی با دقت آن، شروع به نقد ترجمه‌های موجود نموده‌اند.

پژوهش حاضر نیز با انگیزه نشان دادن امتیازات و کاستی‌های یکی از بهترین ترجمه‌های معاصر مکتب گرفته و در صدد است افزون بر تأمین آن هدف، با ارائه الگویی مناسب برای مترجمان و منتقدان، زمینه خلق ترجمه‌های بهتر و کامل‌تر را فراهم آورد. امید است که بتوانیم با کامل کردن این معیارها و نقد ترجمه‌های موجود بر اساس آن، به نقطه‌ای بسوی ب در ترجمه قرآن و ارائه ترجمه‌ای با کمترین کاستی دست یابیم.